

Uniwersytet Medyczny w Łodzi
Wydział Wojskowo-Lekarski

Lek. Piotr Narbutt

**Wpływ porodu naturalnego na uszkodzenia
zwieraczy odbytu**

Rozprawa na stopień doktora nauk medycznych

Promotor pracy: prof. dr hab. n med. Adam Dziński

Praca powstała w Klinice Chirurgii Ogólnej i Kolorektalnej

Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Łódź 2016

Streszczenie

Wstęp:

Poród, w szczególności drogami natury, powoduje wiele zmian w obrębie struktur dna miednicy. Poporodowe uszkodzenie zwieraczy jest najczęstszą przyczyną nietrzymania gazów i stolca u kobiet. Diagnostyka zaburzeń czynności zwieraczy opiera się głównie na transrektalnym USG oraz manometrii odbytowo-odbytniczej. Na podstawie oceny intensywności objawów kwalifikuje się chorych do odpowiedniego rodzaju leczenia.

Cele pracy:

1. określenie badaniem prospektywnym wpływu porodu drogami natury na morfologię aparatu zwieraczowego odbytu poprzez:
 - porównanie grubości EAS u kobiet po porodzie naturalnym i cięciu cesarskim,
 - porównanie grubości IAS u kobiet po porodzie naturalnym i cięciu cesarskim,
 - określenie częstości uszkodzeń zwieraczy odbytu w badanej grupie.
2. przeprowadzenie retrospektywnej analizy objawów nietrzymania gazów i stolca w grupie kobiet w wieku pomenopauzalnym, które rodziły drogami natury:
 - określenie wpływu porodu naturalnego na morfologię i czynność aparatu zwieraczowego odbytu w grupie kobiet w wieku pomenopauzalnym.

Materiał i metody: Materiał badawczy stanowiło łącznie 112 kobiet w wieku od 18 do 69 lat (średni wiek $48,8 \pm 3$). Kobiety zostały podzielone na dwie grupy badawcze. Grupę 1 stanowiły 73 kobiety między 36 a 40 tygodniem ciąży. 42 badanych stanowiły pierworódki, 31 kobiet było po jednym porodzie. Grupę 2 stanowiło 39 kobiet będących w wieku pomenopauzalnym (wiek: od 50 do 69 lat, średni wiek $60,4 \pm 9$ lat) z objawami nietrzymania gazów i stolca. Wszystkie kobiety z tej grupy w przeszłości przynajmniej raz rodziły siłami natury. U wszystkich kobiet z grupy 1 i 2 określano wywiad w kierunku objawów nietrzymania stolca (m.in. wg skali Wexnera). Wykonano u nich następnie badanie proktologiczne, USG transrektalne i manometrię anorektalną. Badanie kontrolne przeprowadzono u 41 kobiet z grupy 1 (56 % grupy rozpoczynającej badanie) w 3-6 miesięcy po porodzie. Pozostałe pacjentki nie wyraziły zgody na poddanie się badaniu kontrolnemu. Analizę statystyczną przeprowadzono przy użyciu testu t-Studenta dla analizy zmiennych niepowiązanych podanych w skali interwałowej po ustaleniu normalności rozkładu przy użyciu testu Kolmogorova-Smirnova. Jako znamienne statystycznie przyjęto poziom ufności przy $p < 0,05$.

Wyniki: Spośród 73 ciężarnych objętych badaniem przed porodem, u 3 kobiet stwierdzono objawy nietrzymania stolca o niewielkim nasileniu – 2-5 punktów w skali Wexnera. W badaniu proktologicznym u żadnej z kobiet nie stwierdzono chorób mogących mieć wpływ na nietrzymanie stolca. U 1/42 pierworódek stwierdzono cechy utajonego uszkodzenia zwieracza zewnętrznego w badaniu USG. Badaniem manometrycznym w tej grupie nie stwierdzono odchyień od stanu prawidłowego. W grupie kobiet, które wcześniej rodziły w badaniu USG w 5 przypadkach stwierdzono cechy uszkodzenia zwieracza zewnętrznego odbytu, przy czym u 1 kobiety dodatkowo *rectocele* przednie (chora po 2 porodach: cięcie cesarskie i poród kleszczowy). W grupie 41 kobiet poddanych *follow up*, 28 stanowiły kobiety po porodzie naturalnym, 12 po cięciu cesarskim i 1 po porodzie kleszczowym. Wśród 28 kobiet, które rodziły drogami natury u 22 był to pierwszy poród, a dla 6 – drugi (pierwszy również drogami natury). W badanej grupie na podstawie badania USG stwierdzono w sumie 7 uszkodzeń (1 u pacjentki po cięciu cesarskim, które stwierdzane było wcześniej, 3 u kobiet, które wcześniej rodziły drogami natury, 1 po porodzie kleszczowym oraz 2 nowe uszkodzenia u pierworódek). W przeprowadzonej analizie statystycznej nie stwierdzono różnic u kobiet przed i po porodzie dotyczących 1). grubości zwieracza zewnętrznego i wewnętrznego, 2). różnic między grubością zwieracza wewnętrznego i zewnętrznego, 3). różnic między długością czynnościową zwieraczy, 4). różnic ciśnień skurczowych i spoczynkowych (wszystkie porównania $p < 0,05$). W wykonanym badaniu TRUS w grupie 2 ($n=39$), u 27 kobiet (69,2%) stwierdzono uszkodzenie mięśnia zwieracza zewnętrznego, a u 22 kobiet (61,4%) uszkodzenie mięśnia zwieracza wewnętrznego. Analizując wpływ liczby porodów na nasilenie cech nietrzymania stolca stwierdzono, że wśród kobiet, które rodziły drogami natury więcej niż 2-krotnie (12 kobiet) objawy inkontynencji są znamienne większe w porównaniu z kobietami, które rodziły jeden raz (15,1 pkt vs 10,8 pkt; $p < 0,05$). Analizując wpływ chorób współistniejących na stopień nietrzymania stolca wykazano związek z astmą oskrzelową. U kobiet leczących się z powodu tej choroby nasilenie objawów nietrzymania stolca oceniane w skali Wexnera było znamienne większe niż w pozostałej grupie badanych pacjentek (13,4 vs 17,9 pkt; $p < 0,05$). Różnica ta nie miała jednak odzwierciedlenia w czynności aparatu zwieraczowego. Pacjentki leczone z powodu cukrzycy, nadciśnienia tętniczego i choroby wieńcowej podawały podobne nasilenie cech inkontynencji i wartości manometryczne w tych grupach kobiet były również podobne. Poddano analizie także wpływ przebytych operacji chirurgicznych na nasilenie objawów nietrzymania stolca i nie stwierdzono różnic istotnych statystycznie w zakresie nasilenia cech inkontynencji oraz funkcji zwieraczy.

Wnioski:

1. Na podstawie przeprowadzonej analizy prospektywnej nie wykazano wpływu porodu drogami natury bądź cięcia cesarskiego na grubości EAS i IAS.
2. Liczba przebytych porodów wydaje się, że ma wpływ na powstanie uszkodzeń zwieraczy odbytu, jednak we wczesnym okresie poporodowym nie wiąże się ono z wystąpieniem objawów nietrzymania stolca.
3. Przebyty poród drogami natury może mieć wpływ na wystąpienie nietrzymania stolca w okresie pomenopauzalnym.
4. Występowanie astmy oskrzelowej jest prawdopodobnie jednym z czynników ryzyka rozwoju nietrzymania stolca u kobiet będących w wieku pomenopauzalnym, wcześniej rodzących drogami natury.

